

Slaget vid Svolder år 1000

I september år 1000 utkämpas ett våldsamt sjöslag mellan nordiska vikingar någonstans i sydvästra Östersjön, Öresund eller Kattegatt. Uppgifterna om antalet deltagande fartyg i själva bataljen varierar, men att det handlar om minst 82 skepp tycks alla vara överens om. Kombattanter i slaget är den norske kungen *Olav Tryggvason* och en allians av hans fiender; danakungen *Sven Tveskägg*, götarnas och svearnas *Olof Skötkonung* samt den oppositionelle, norske stormannen *Erik jarl*.

I historien kring slaget figurerar också *Sigvalde jarl*, ledare för de så kallade jomsvikingarna, som kring år 1000 sitter på ön Wollin vid Oders mynning i det dåtida Vendland.

Händelsen, som går under namnet slaget vid Svolder, intar en framstående plats i världslitteraturen genom en episkt fulländad berättelse från 1200-talet av den isländske lagmannen *Snorre Sturlasson*. I *Heimskringla*, närmare bestämt *Olav Tryggvasons saga*, berättar Snorre om släktskap och allianser, oförrätter och hämnd mellan de inblandade personerna, tillika de största celebriteterna i Norden kring år 1000.

Svolderdramat har en rent maktpolitisk bakgrund. Med början år 995 gör *Olav Tryggvason* Norge till en enda stat, varvid *Sven Tveskägg* och danskarna förlorar sitt herravälde i området kring Viken (Oslofjorden). I samband med att makten i Norge centraliseras inför kung *Olav* kristendomen som statsbärande religion. Och det sker snabbt, med mer av hot, våld och mord än med tålmodigt missionerande. *Erik jarl* och andra norska stormän tvingas fly till *Olof Skötkonung*, som sitter i Västergötland. De ger sig av från Norge i välrustade långskepp och går sannolikt upp i Göta älv, där kung *Olof* välkomnar dem.

Snorre Sturlassons berättelse

Det fortsatta händelseförloppet beskrivs av Snorre, i översättning till svenska av språkmannen *Emil Olson* 1919–26, på följande sätt:

”Tidigt om våren sände konung *Sven* bud österut till *Svithiod* till sin styvson, den svenske konung *Olav*, och till *Erik jarl* och lät säga dem, att den norske konung *Olav* hade ledning [kriigsflotta] ute och ämnade på sommaren fara till Vendland. Han tillfogade den uppmaningen, att sveakonungen och jarlen skulle uppbåda en här och fara konung *Sven* till mötes, så skulle de alla tillhoppa föra sina flottor till strid emot konung *Olav*.”

*Sveakonungen och Erik jarl voro genast villiga till denna färd och drogo samman en stor här i Svearike. Med denna foro de söderut till Danmark, men kommo dit först då konung *Olav Tryggvason* hade seglat österut.*

*Då konung *Sven* hade uppbådat sitt manskap, sände han *Sigvalde jarl* till Vendland för att utspeja konung *Olav Tryggvasons* färd och för att ställa så till, att konung *Sven* och konung *Olav* skulle mötas. *Sigvalde jarl* begav sig åstad och kom fram till Vendland, for till Jomsborg och vidare till konung *Olav Tryggvasson*. De blevo goda vänner, och jarlen kom i den största ynnest hos konungen.*

*Sigvalde jarl var en klok och rådslug man, och då han deltog i konung *Olavs* rådslag, gjorde han allt vad han kunde för att fördröja hans färd västerut och hittade ständigt på nya förevändningar för uppskov. Men konung *Olavs* män voro mycket missnöjda därmed och längtade ivrigt att få fara hem, då de lågo segelfärdiga och vinden var gynnsam. Slutligen fick *Sigvalde jarl* i hemlighet underrättelse från Danmark, att den svenske konungens här hade kommit österifrån, att *Erik jarl* också hade sin här redo, och att alla hövdingarna nu skulle segla österut till Vendland; de hade avtalat, att de skulle vänta på konung *Olav* vid en ö, som heter *Svold*, samt att jarlen skulle ställa det så, att de där kunde möta konung *Olav*.*

*Konung *Olav* lät nu flottan kasta loss och blåsa till avfärd. Man hissade segel; småskeppen gingo fortast, och de seglade ut på öppna havet. Men jarlen höll sig i närheten av konungens skepp och ropade över till detta och bad konungen följa efter sig. »Jag känner bäst till», sade han, »var det är djupast i sunden mellan öarna, och det torden I behöva med de stora skeppen». Jarlen seglade sålunda före med sina skepp — han hade elva fartyg —, och konungen följde efter honom med sina storskepp — även han hade elva skepp. Hela den övriga flottan var redan ute på öppna havet.*

*Då *Sigvalde jarl* seglade in till *Svold*, kom en skuta roende emot dem med underrättelse till jarlen, att den danske konungens flotta låg där i hamnen och väntade på dem. Jarlen lät då taga ned seglen, och de rodde in under ön.”*

Den första meningen i slutstycket är olyckligt översatt. Här ska egentligen stå: ”Då *Sigvalde jarl* seglade utanför *Svöldr*, kom en skuta roende emot dem med underrättelse till jarlen, att den danske konungens flotta låg där i hamnarna framför dem.”

När *Sigvalde jarl* rodde in under ön och kung *Olav* närmade sig med *Ormen Långe* och de andra storskeppen, hade de mindre och snabbare

Hövdingarna spanar efter kungaskeppet *Ormen Långe*, kanske från toppen av *Kallskärslid*...